

KRONIKA

Septintoji Deleuze'o studijų konferencija Stambule „Modeliai, mašinos, atmintys“, 2014, liepa

Sutikime, kad gana neįtikėtinas dabarties pragmatiško laiko fenomenas, kai į vieno asmens filosofijai skirtą konferenciją plūsta šimtai žmonių, norinčių apie tą filosofiją pranešti savo požiūrį. Vis dėlto tai jau įprasta Gillio Deleuze'o studijų kasmetinėms tarptautinėms konferencijoms. Šiemet buvo septintoji tokio pobūdžio konferencija Stambule. Be to, šalia kasmetinės jo studijoms skirtos konferencijos, kiekvienais metais organizuojamos dar bent kelios siauresnės tematikos konferencijos skirtinguose žemynuose. Toks susidomėjimas, primenantis garbinimą, būdinga nebent šou žvaigždžių paradui arba labai didelį verslą „prasukusiam“ verslininkui. O filosofas? Kodėl jam tiek daug dėmesio? Ar jį galime traktuoti kaip šou žvaigždę, o gal tą, kuris davė pagrindo greitai „prasukti“ pelningą, daug žmonių sukveičiančių konferencijų „bizniuką“? Spėlioti galime daug, dar daugiau kurti neįtikėtinų sėkmės versijų. Tačiau faktas akivaizdus – yra kažkas ypatinga toje filosofijoje. Tai provokuoja visiškai skirtingų šalių teoretikus mąstyti, ką jis parašė pats vienas arba tai, ką sukūrė drauge su bendražygiu Felixu Guattari.

Pirmiausiai svarbu pažymėti, kad ši filosofija įdomi ir studijuojama visuose žemynuose (Europoje, JAV ir Kanadoje, Lotynų Amerikoje, Azijoje, Tolimuosiuose

Rytuose, Afrikoje). Antra yra tai, kad ji yra įdomi visų sričių teoretikams – filosofams, sociologams, literatams, antropologams, architektams, muzikos ir dailės teoretikams, kino specialistams, politologams, fizikams ir matematikams bei edukologams.

Sunku rasti tokią teorinių tyrimų sritį, kurios Deleuze'o filosofija nepasiekė. Pernai, būdama šeštoje Deleuze'o studijoms skirtoje konferencijoje, negalėjau atsistebėti, kiek knygų parašyta ir išleista Deleuze'o studijų serijoje: Deleuze'as ir kinas, Deleuze'as ir politika, Deleuze'as ir literatūra, Deleuze'as ir muzika, Deleuze'as ir architektūra, galiausiai – Deleuze'as ir ugdymas. Todėl šiais metais naujausios literatūros gausa jau nestebino – mokslininkai tiria, kuria, skverbiasi į tas nišas, kurios dar neužpildytos, ir plečia jau įvaldytas teritorijas. Galima atskirti jau susiformavusias stiprias Deleuze'o studijų mokyklas ir ypač išsiskiriančią ugdymo tyrimų mokyklą Sidnėjaus universitete.

Deleuze'o filosofija, kuri kai kurių tirėjų matoma tik kaip „abstrakti mašina“, tinkama virtualiam – idealiam svarstymui, yra taikoma ir empiriniuose edukaciniuose tyrimuose: etnografiniu, interviu, naratyvo analizės, vizualumo tyrimų ir kitais metodais. Šie metodai, suprantami deleuziškai, patys tarsi ieško to kito kelio arba daugelio naujų kelių, o kitu atveju – leidžia jais

naudojantis tirti švietimo galimybes atrasti naujus veiklos būdus, kelius, naują mąstymą ir supratimą, išvietinti edukacinę teritoriją ir pakeisti laiko sampratą, pereinant į „mikropolitiką“ būdingą tapsmo, nenuspėjamos plėtros ir veiklos režimą. Taigi ir konferencijos pranešimai edukacijai skirtose sekcijose buvo apie tai, kaip galima nomadinė kelionė ugdymo procese, kaip rizomatiškai kinta ugdymo teritorijos, kokia yra afekto ir įvykio vieta ugdymo procese, koks daugybiškumo ir singuliarumo santykis, kaip galima mikropolitika bendrojo lavinimo mokykloje ir kaip aukštajame moksle, kaip galimos suprasti ir keisti kalbinės struktūros ir ugdymo diskursai, pasinaudojant deleuzišku tapsmo, nuolatinės kūrybos ir inovacijų atradimo supratimu, galiausiai – ką reiškia kartotė švietime. Pranešėjų pateikti netikėčiausi projektai, dažnu atveju naudojant Alisos pasakų šalyje pavyzdžius, kuriuos mėgo ir pats Deleuze'as, arba meno kūrybinių pavyzdžių, kurie suteikia palyginti daug kūrybinės laisvės ne tik menininkui, bet ir interpretatoriui, tame tarpe – Deleuze'o tyrėjui. Mąstymo kryptių įvairovė pasirodė esanti akivaizdi ne tik tarp įvairių šalių tyrėjų, ugdymu besidominčios akademinės bendruomenės, bet ir grupės Lietuvos atstovų, dalyvavusių toje konferencijoje. Jokio atsakymo nėra, yra tik kryptys ir jų daug.

Mąstymo ir veiksmo rizomatiškumas, akivaizdus Deleuze'o filosofijoje, atsispindėjo konferencijos organizacijoje ir ypač

konferencijos programoje, kuri buvo pateikta taip, kad jai suprasti reikėjo atlikti itin ilgą žvilgsnio klajonių kelią po iš įvairių pusių išlankstomo beveik A5 formato lapą. Tai architektų, talkinusių organizatoriams, sumanymas. Patekti į norimą sekciją nebuvo paprasta. Reikėjo rasti architektų sprendimo raktą. Vargu bau ar tai teikė malonumo. Kita vertus – suprantama, juk tai Deleuze'o, kalbančio apie rizomatinę plėtrą ir vagabundiškas keliones, konferencija. Čia gali nutikti visko, pvz., patekti į sekciją, kurios pranešimas iškeltas į kitą vietą arba skaitomas kitu laiku (tiesa, tokių nutikimų buvo nedaug ir neaišku, ar jie tikrai buvo sumanyti). Bet buvo galima patekti ir į netikėtą, bet intriguojantį pranešimo pristatymą.

Nepaisant gana radikaliai nuskambėjusio pirmojo kviestinio konferencijos pranešimo, kurį skaitė I. Buchananas, teiginio apie universitetinę rutiną „nėra argumento, yra tik politika“ ir paskutinio kviestinio pranešimo, kurį padarė R. Boque'as, svarstymų remiantis B. Stiegleriu apie hiperindustrinį laikotarpį, kuriame dominuoja ne mašinos panaudojimas, o meilė mašinai, metaprodukcija kaip pirkimo ir pardavimo veiksmas, išstumiantis produktą, galiausiai parodant, kaip visi veiksmai susiejami bendros kontrolės per medijas, konferencijos metu išryškėjusi mokslininkų mąstymo kryptių įvairovė tarsi dar teikia viltį, kad esame rizomatinio pabėgimo iš tokios klastingos realybės procese. O gal tai jau tik iliuzija?

Lilija Duoblienė